

Президентів України, 2012. URL: <http://docplayer.net/80754118-Aktualni-problemi-derzhavnogo-upravlinnya.html>

2. Печенюк А.П. Екологічний аудит об'єктів сільського зеленого туризму. Інноваційна економіка. Тернопіль : СМП «ТАЙП», 2017. №1–2 (67). С. 84–87.

3. Дем'янчук О. П. Стратегія національного розвитку: інституційний вимір. Наукові записки. Том 173. Політичні науки, 2015. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8831/Demianchuk_Stratehiia_natsionalnoho_rozvytku.pdf (дата звернення : 14.01.2019).

4. Л.І. Федулова. Інклюзивні інновації в системі соціально-економічного розвитку. Економіка: реалії часу №3(25), 2016. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2016/No3/56.pdf> (дата звернення : 14.01.2019).

Ігнатенко Микола
д-р екон. наук, професор
завідувач кафедри економіки
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди
Переяслав-Хмельницький, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРОБІЗНЕСУ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

В сучасних умовах господарювання агробізнесова діяльність має супроводжуватися соціальною відповідальністю (СВ) як запорукою збереження довкілля, підтримки сільських територій й сільського способу життя загалом. Показовим у цьому відношенні має бути приклад великих агрокорпорацій та агрохолдингів, які є найбільшими землекористувачами та мають великі прибутки й ресурси для вирішення соціальних проблем села та сільського населення. Науковці та практики мають приділяти велику увагу розвитку корпоративного законодавства в напрямі створення сприятливих умов для впровадження корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). На прикладі зарубіжного досвіду можна зазначити, що діяльність корпоративних структур регулюється значною кількістю законодавчих актів. Соціальна відповідальність стала невід'ємною складовою агробізнесу та основним важелем для поліпшення соціального розвитку підприємств розвинених країн Європи та світу.

Основними критеріями соціально відповідального аграрного та харчового підприємства з огляду на світовий досвід можуть бути визначені: виготовлення та реалізація якісної та екологічнобезпечної сировини і продовольчої продукції; постійне підвищення фаховості та соціальне забезпечення працівників; реалізація корпоративних програм особистісного росту, зміцнення здоров'я персоналу; добросовісна сплата податків, виконання вимог міжнародного, державного, регіонального законодавства; реалізація корпоративних програм з охорони навколишнього середовища та екології; участь у формуванні високої репутації та позитивної суспільної думки про агробізнес;

боротьба з тіньовою економікою та корупцією [1, с. 43].

Завдяки впровадженню соціальної відповідальності можна отримати вагомі результати поліпшення соціального розвитку підприємств аграрної сфери економіки. До них належать, насамперед, такі: забезпечення високої суспільної репутації підприємств і організацій; зростання довіри суспільства, споживачів, партнерів до діяльності вітчизняних підприємств агробізнесу та їх продукції. Також це підвищення професіоналізму, покращення морального клімату та розвиток кадрового потенціалу в аграрних і харчових підприємствах; можливість формування безпечного і гармонійного внутрішнього середовища підприємств, підвищення корпоративної культури у діяльності; вирішення екологічних та соціальних проблем сільських територій. Велике значення матиме збільшення їх вкладу у децентралізацію влади й адміністративно-територіальні реформи, формування нових демократичних відносин у суспільстві, особливо на селі.

Отже, поліпшення соціального розвитку, формування соціальної політики аграрних та харчових підприємств вважається можливим завдяки впровадженню соціальної відповідальності в їх діяльність. У свою чергу, це повинно сприяти соціальному розвитку суспільства в цілому. Створення умов, що дозволять урівноважити соціальні внутрішньофірмові відносини, тобто впровадження КСВ, додають підприємницьким структурам агробізнесу та регіонам або сільським територіям їх розміщення нові вигоди [2, с. 164].

По-перше, це удосконалення бізнес-процесів на основі зростання продуктивності та доходів, економії виробничих та ресурсних витрат при використанні екологічно безпечного переробного промислового устаткування й агротехнологій сільськогосподарського виробництва. По-друге, це формування нової репутації підприємств агросфери – підвищення лояльності клієнтів і цінності їх брендів та торгових марок, економія енергії й ресурсів за рахунок поширення інновацій; по-третє, це розв'язання бюрократичних проблем з органами влади та контролю, налагодження партнерських зв'язків на взаємовигідних засадах державно-приватного партнерства.

По-четверте, йдеться про стабільність трудових ресурсів шляхом цільового залучення й утримання висококваліфікованих фахівців, розвитку додаткових видів зайнятості. По-п'яте, це ефективне управління ризиками – своєчасний та оперативний доступ до інформації з безлічі компетентних джерел і можливість швидко реагувати на критичні проблеми в середовищі господарювання. По-шосте, це залучення капіталів в якості соціальних інвестицій під соціально- та екологоорієнтовані програми, реалізовувані соціально відповідальними підприємствами на сільських територіях [3, с. 129].

У сукупності, дотримання критеріїв та пріоритетів соціальної відповідальності, отримання її результатів та вигод дасть можливість аграрним та харчовим підприємствам доступу до нових аграрних ринків у національному та світовому вимірах. Разом з цим, це сприятиме реалізації стратегічних завдань національної соціально-економічної та аграрної політики - вирішення соціальних проблем сільських територій та збереження сільського населення як основи генофонду нації.

Список використаних джерел

1. Ігнатенко М.М. Стратегії та механізми управління розвитком соціальної відповідальності суб'єктів господарювання аграрної сфери економіки: монографія. Херсон: Айлант, 2015. 470 с.
2. Кужель В. В. Очікуваний результат соціальної відповідальності бізнесу та його

вплив на стратегічний розвиток економіки агропродовольчої сфери. *Економіка: реалії часу*. 2014. №3 (13). С. 162-166. Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n3.html>

3. Ignatenko M.M., Novak N.P. Development of regional programs for the development of agrarian enterprises with organic production on the basis of the European and international experience. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 4, No. 4. 2018. С. 126-133.

Коваль Нонна

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки, підприємництва
торгівлі та біржової діяльності

Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Стратегічними пріоритетами України є перехід до інтеграції в економічний європейський простір, інноваційної моделі економічного розвитку суспільства. Однак, важливою умовою реалізації такого роду стратегічних завдань є нагромадження і ефективне використання людського капіталу і у першу чергу тих якісних рис працівників аграрного виробництва, які формують сучасні продуктивні здібності та перетворюють їх на головну продуктивну силу аграрного сектору економіки. Практичний досвід свідчить, що нагромадження людського капіталу і забезпечення його ефективного використання є важливою умовою конкурентоспроможності країни та динамічного соціально-економічного прогресу. Незважаючи на те, що теорія людського капіталу набула популярності і поширеності, однак її аспекти і проблеми залишаються ще не повністю висвітленими, що робить її актуальною для проведення подальшого дослідження.

Встановлено, що нині Україна належить до країн з високим освітнім рівнем населення. А тому розуміння того, що людина та її властивості є капіталом, слід побудувати на таких засадах:

- відтворення людини, спроможної до праці, її виховання і освіта потребують значних реальних затрат сім'ї і суспільства;
- освічена людина працює більш продуктивно;
- витрати на освіту і розвиток людини сприяють зростанню національного багатства і особистого доходу.

Зазначимо, що американський соціолог і економіст Т. Шульцем стверджував, що людський капітал є форма капіталу, тому що є джерелом майбутніх заробітків або майбутніх задовольень, або того й іншого разом. Він людський, тому що є складовою частиною людини [3, с. 16]. Водночас Дж. Мілль вважав, що набуті здібності людини, які реалізуються тільки через працю, на всіх підставах можна віднести до категорії капіталу [5, с. 139]. Цю думку підтримав А. Маршал, оскільки вважав, що значну частину капіталу складають знання та організація [4, с. 208].

Відтак, для формування високих продуктивних здібностей і талантів особливе